

15.10.2019

Lahjonnanvastainen toimintapolitiikka Finnveran viennin rahoituksessa

1. Yleistä

Lahjonnanvastainen toimintapolitiikka Finnverassa perustuu OECD:n 14.3.2019 vahvistamaan lahjonnanvastaiseen suositukseen (Recommendation of the Council on Bribery and Officially Supported Export Credits): <http://www.oecd.org/trade/topics/export-credits/bribery-and-export-credits/>.

Lahjonnanvastaista toimintapolitiikkaa noudatetaan kaikkien vienti- ja tuontitakuiden osalta¹ lukuun ottamatta lyhyen maksuajan (alle kaksi vuotta) remburssi- ja pankkiriskitakuuta, sekä rahoitustakuuta, jotka eivät liity määriteltävään vientikauppaan. Lyhyet remburssi- ja pankkiriskitakuut jätetään toimintatavan ulkopuolelle, koska näissä takuutyypeissä viejä ei aina ole tietoinen pankin tekemästä takuuhakemuksesta. Vientikaupan ulkopuolelle jäävät rahoitustakuut jätetään ulkopuolelle, koska ne eivät kuulu OECD:n lahjonnanvastaisen suosituksen soveltamisalaan.

2. Huolellisuusvelvoite (Due Diligence), hakemuskäsittelyn normaali riskiarviointi

2.1 Agentin tiedot

Hakijan tulee ilmoittaa hakemuslomakkeessa agenttia koskevat tiedot; agenttina toimineen henkilön ja/tai yhtiön nimi, maa, sekä tieto tälle maksetusta tai maksettavasta kokonaispalkkiosta. Silloin kun hakemukseen liitetään kotimaisuuslaskelma, tulee myös sen yhteydessä yksilöidä agentin nimi, maa, kustannukset ja palkkiot sekä komissiot.

Jos agenttipalkkion määrä on yli 5 % kauppahinnasta², takuuhakemusta käsittelevä rahoituspäällikkö on yhteydessä asiakkaaseen ja pyytää selvitystä agenttipalkkion perusteista, tarkoituksesta sekä määrän tavanomaisuudesta ja kohtuullisuudesta. Samassa yhteydessä pyydetään agenttia koskevia tarkentavia ja agentin yksilöintiä helpottavia tietoja, esim. agentin tarkka osoitetieto. Agenttipalkkion määrästä tulee myös mainita päätösesityksessä.

2.2 Hakemusosapuolten taustaselvitykset

Rahoitushakemuksen saavuttua, KYC-tiimi tekee hakemuksen seuraavista osapuolista: viejä, ostaja, sekä mahdollinen agentti, pääurakoitsija ja paikallistoimittaja, tarvittavat lahjontaa koskevat KYC-taustaselvitykset, tallentaa selvitykset dokumentinhallintaan sekä toimittaa tästä erillisen raportin asiakasvastaavalle.

Lahjonnan osalta KYC-taustaselvitys sisältää tarkistukset sen osalta, onko joku em. hankkeen osapuolista lahjontaa koskevalla Maailman pankin tai muun vastaavan toimijan mustalla listalla, onko kukaan osapuolista tai niiden johdosta/työntekijöistä tuomittu, saanut muun vastaavan viranomaisrangaistuksen, julkisen välimiestuomioistuimen ratkaisun tai ollut syytteessä tai syyteharkinnassa lahjonnasta viimeisen viiden vuoden aikana.

2.3 Lahjonnanvastaiset sitoumukset

Finnveran takuuhakemusta käsittelevä rahoituspäällikkö vastaa siitä, että viejältä³ ja takuunhaltijana toimivalta pankilta (takuunottajalta) pyydetään lahjonnanvastaiset sitoumukset. Luottoriski- ja

¹ Ostajaluottotakuu, luottoriskitakuu, vientisaatavatakuu, laskusaatavatakuu, remburssitakuu, pankkiriskitakuu, investointitakuu, vastatakuu, rahoitustakuu ja raaka-ainetakuu.

² Contract price including local costs.

³Tässä toimintaohjeessa käytetty sana viejä voi tarkoittaa myös tuojaa tai sijoittajaa riippuen takuutyypistä.

15.10.2019

vientisaatavatakuissa sitoumus on osa takuusopimusta ja muissa takuissa vaaditaan erillinen sitoumuslomake⁴.

Takuuhakemusta käsittelevän rahoituspäällikön tulee tarkastaa kaupparekisteristä, että saatu sitoumus on yhtiötä sitovasti allekirjoitettu. Kun kyseessä on ulkomainen viejä, suomalaisen emoyhtiön (tai, jos sellaista ei ole, suomalaisen tytär- tai sisaryhtiön) tulee vahvistaa, että sitoumuksen ovat allekirjoittaneet siihen oikeutetut tahot. Vahvistuksen sanamuodon osalta tulee konsultoida lakimiestä.

Finnvera edellyttää, että sitoumukset saadaan ennen takuutarjouksen antamista, kuitenkin aina viimeistään ennen takuusopimuksen tekemistä.

2.4 Ulkomaiseen pääurakoitsijaan tai paikallistoimittajaan liittyvä selvitys

Joissakin Finnveran takaamissa/rahoittamissa kaupoissa suomalainen viejä ei ole suorassa sopimussuhteessa toimitettavien laitteiden loppukäyttäjään, vaan myy (ulkomaiselle) pääurakoitsijalle, jolla puolestaan on kauppasopimus loppukäyttäjän kanssa. Finnvera voi myös taata/ rahoittaa (ulkomaalaisten) paikallistoimittajien kauppasopimuksia siten, että kyseisellä paikallistoimittajalla on suomalaisen viejän kanssa rinnakkainen sopimus ostajan (tai pääurakoitsijan) kanssa.

Toisin kuin suomalaisten viejien kauppojen rahoituksessa, Finnvera ei pääsääntöisesti tunne ennalta kyseisiä pääurakoitsijoita ja/tai paikallistoimittajia. Koska kyseiset ulkomaalaiset yritykset kuitenkin liittyvät välittömästi vientikaupan rahoitusjärjestelyyn, tulee Finnveran saada riittävä selvitys kyseisistä osapuolista.

Mikäli vientikauppaan liittyy pääurakoitsija tai paikallistoimittaja, takuuhakemusta käsittelevä rahoituspäällikkö vastaa siitä, että Finnveralle toimitetaan seuraavat selvitykset:

1. *pääurakoitsija ja paikallistoimittaja* antavat viejän lahjonnanvastaisen vakuutuksen standardimuotoisena. Lisäksi, koska emme pysty tarkistamaan lomakkeen allekirjoituksia, takuunottaja vahvistaa (kirjallisesti esim. sähköpostilla), että pääurakoitsijan ja/tai paikallistoimittajan edustajat ovat oikeutettuja allekirjoittamaan sitoumuksen edustamansa yrityksen nimissä
2. *takuunottaja* laatii lyhyen (esim. puoli sivua) kuvauksen pääurakoitsijasta ja/tai paikallistoimittajasta. Kuvaus ei sisällä arviota luottokelpoisuudesta, eikä toimituskyvystä; ja
3. *takuunottaja* vahvistaa (kirjallisesti esim. sähköpostilla), että se on tehnyt tavanomaisen ”know-your-customer” selvityksensä pääurakoitsijasta ja/tai paikallistoimittajasta, eikä mitään erityistä ole ilmennyt.

2.5 Jälleenvakuutustapaukset

Kun Finnvera on jälleenvakuuttaja ja ensivakuuttaja on OECD-jäsen, voidaan luottaa siihen, että ensivakuuttaja hoitaa lahjonnanvastaiset toimet asianmukaisesti ja samojen OECD-periaatteiden mukaisesti kuin mitä Finnvera käyttää.

Kun Finnvera on jälleenvakuuttaja, takuuhakemusta käsittelevä rahoituspäällikkö vastaa siitä, että ensivakuuttaja(t) on(ovat) tietoisia mahdollisista tiedossamme olevista, julkisista lahjontaan liittyvistä selvittämättömistä tai selvitetystä ongelmista takuuseen liittyvien osapuolten osalta.

⁴ Englanninkieliset lomakkeet viejälle (Anti-Bribery Declaration of the Exporter) sekä takuunottajalle (Anti-Bribery Declaration of the Guarantee Holder) löytyvät Finnveran nettisivuilta, sähköisestä asiointista sekä ProVeerasta.

15.10.2019

3. Erityinen huolellisuusvelvoite (Enhanced Due Diligence)

3.1 Milloin noudatetaan

Jos hakemusvaiheessa käy ilmi, että joku hakemukseen liittyvistä osapuolista on:

- (i) lahjontaa koskevalla mustalla listalla (ks. luku 4); tai
- (ii) on tuomittu, ollut syytteessä tai syyteharkinnassa, saanut viranomaisrangaistuksen tai julkisen välimiesoikeuden ratkaisun lahjonnasta viiden edeltävän vuoden aikana,

noudatetaan hakemuksen käsittelyssä aina erityistä huolellisuutta ("Enhanced Due Diligence"), sen varmistamiseksi, että transaktiossa ei ole lahjottu tai tulla lahjomaan. Samoin erityistä huolellisuutta tulee noudattaa, jos asiaa käsittelevällä rahoituspäälliköllä muutoin on syytä epäillä lahjontaa.

3.2 Miten toteutetaan

Enhanced due diligence -prosessin koordinoi compliance-toiminto yhdessä takuuhakemusta käsittelevän rahoituspäällikön kanssa.

Osapuolen, joka on selvityksen perusteella mustalla listalla, tuomittu, syytteessä, syyteharkinnassa, saanut viranomaisrangaistuksen tai julkisen välimiesoikeuden ratkaisun lahjonnasta viimeisen viiden vuoden aikana, tulee antaa Finnveralle **selvitys** lahjonnanvastaisista toimintaperiaatteistaan, linjauksistaan sekä sisäisen valvonnan kontroleista, joilla se pyrkii ennakolta varmistamaan, että yrityksen toiminnassa ei harjoiteta lahjontaa.

Selvityksestä tulee käydä ilmi;

- 1.) miksi osapuoli tai sen edustaja on mustalla listalla / miksi yrityksen tai yrityksen edustaja on ollut syytetty, tuomittu tai saanut muun rangaistuksen lahjonnasta.
- 2.) mihin toimiin se on esiin tulleen lahjonnan tai lahjontaepäilyn osalta ryhtynyt sekä osoittaa, miten ja mitä toimia se on mustalle listalle joutumisensa, syytteen, tuomion tai muun rangaistuksen jälkeen tehnyt lahjonnan estämiseksi yrityksen toiminnassa vastaisuudessa (esim. mahdolliset yritystoiminnan uudelleenorganisoinnit, irtisanomiset, henkilövaihdokset sekä ulkoiset auditoinnit).
- 3.) osapuolen nykyinen korruptionvastainen politiikka; toimitettava yhdessä yhtiön tilintarkastajan / ulkopuolisen konsultin tekemän arvion kanssa sen osoittamiseksi, että politiikka täyttää ne vaatimukset, joita voidaan edellyttää kyseisen tyyppiseltä yhtiöltä. Korruptionvastaista politiikkaa on vaadittava, vaikka kyseessä olisi pieni yritys. Erityistä huomiota on kiinnitettävä politiikan konkreettiseen toteuttamiseen organisaatiossa. Miten se on jalkautettu osaksi liiketoiminnan ja sisäisen valvonnan prosesseja?
- 4.) miten se on käsillä olevan hakemuksen osalta varmistanut, että ko. vientitransaktiossa ei ole lahjottu.
- 5.) yksilöity selvitys agenttien työtehtävistä sekä mahdollisesta vastuusta ja agenttipalkkioiden määristä ja perusteista sekä siitä, millaisessa suhteessa agentille maksettavat palkkiot ovat keskimääräisiin alalla yleisesti noudatettaviin käytäntöihin.
- 6.) agentin osalta selvitetään myös, mitä muita yrityksiä se edustaa.

Osapuolelta pyydettävien kirjallisten selvitysten ohella Finnveran KYC-tiimi kerää asiaa koskevia lisätietoja KYC-tietokantojen, Internetin ja muiden julkisten lähteiden kautta.

15.10.2019

Kirjallisen selvityksen ohella compliance-toiminnon edustaja voi harkintansa mukaan haastatella osapuolen edustajat. Lisäksi otetaan tarvittaessa yhteyttä Suomen suurlähetystöön asianomaisessa maassa ja selvitetään, onko heillä lisätietoa lahjonnasta, joka aiheutti mustalle listalle joutumisen/epäilyn/syytteen/ tuomion/muun rangaistuksen. Jos muita vientiluottolaitoksia on mukana hankkeessa, otetaan yhteyttä myös niihin.

Compliance –toiminnon edustaja laatii saadun selvityksen perusteella asiasta erillisen kirjallisen lausunnon. Finnvera ei voi myöntää rahoitusta ennen tyydyttävän selvityksen saamista. Päätöksen selvityksen riittävydestä ja luotettavuudesta tekee compliance –toiminnon edustajan antaman lausunnon perusteella Suuryritykset- tai pk-yksikön liiketoimintajohtaja.

Ehdoton este Finnveran rahoitukselle on:

- jos Finnveralta haettavassa vientitakuuhankkeessa on ilmennyt perusteltu lahjontaepäily. Este rahoitukselle säilyy, ellei lahjontasyytteestä tule lainvoimainen vapauttava päätös, tai syyte raukeaa; TAI
- toimintapolitiikan mukaisia lahjonnastaisuuksia vakuutuksia ei olla annettu

3.3 Lahjunnan ilmeneminen myönteisen takuupäätöksen jälkeen – erityistä huomioitavaa

Jos lahjonta ilmenee myönteisen takuupäätöksen jälkeen;

- käynnistetään aina edellisessä luvussa 3.2 selostettu erityisen huolellisuusvelvoitteen mukainen menettely (Enhanced Due Diligence).

Jos epäilty lahjonta liittyy muuhun kuin sellaiseen hankkeeseen, johon Finnvera on myöntänyt vientitakuun;

- jo myönnetyn vientitakuun prosessoinnista päätetään tapauskohtaisesti erikseen enhanced due diligence-menettelyn kautta saadun lisätiedon perusteella.

Jos epäilty lahjonta liittyy Finnveran jo myöntämään vientitakuuseen;

- a) mutta asiakkaalle ei vielä ole toimitettu vientitakuutarjousta; ei tarjousta voida antaa ennen syytteestä vapauttavan päätöksen lainvoimaiseksi tuloa tai ennen kuin epäily muuten katsotaan selvästi perusteettomaksi.
- b) jos asiakkaalle on jo ehditty toimittaa takuutarjous, pyritään hankekäsittely keskeyttämään selvityksen ajaksi. Tällöin hankkeen käsittelyä voidaan jatkaa vasta, kun on selvää, että asiassa ei tulla nostamaan syytettä, tai jos syyte on nostettu, syytteestä vapauttavan päätöksen tultua lainvoimaiseksi.
- c) jos hanke on jo takuusopimusvaiheessa, tulee enemmän nostot pyrkiä keskeyttämään.

Em. tilanteet tulevat aina tapauskohtaisesti erikseen harkittavaksi, ja päätöksen asiasta tekee Suuryritykset- tai pk-yksikön liiketoimintajohtaja konsultoituaan hanketta käsittelevää rahoituspäällikköä, toimialavastuullista rahoituspäällikköä ja compliance -toimintaa.

Jos lahjontatuomio liittyy Finnveran luottoriski- tai vientisaatavatakuulla takaamaan kauppaan;

- a) ja tuomio annetaan vasta takuusopimuksen solmimisen jälkeen, Finnvera ei korvaa tällaiseen kauppaan liittyvää saatavaa.
- b) jos kyseessä on ostajaluotto- tai investointitakuu, viejälle tulee ilmoittaa, että mahdollisessa korvaustapauksessa Finnvera tulee vaatimaan viejältä korvausta takuun perusteella mahdollisesti maksettavien korvausten osalta.
- c) jos Finnvera on ehtinyt jo maksaa korvauksen, Finnvera ryhtyy perimistöimiin viejää kohtaan.

15.10.2019

Päätöksen perimistoimista tekee Finnveran Suuryritykset- tai pk-yksikön liiketoimintajohtaja konsultoituaan hanketta käsitellyttä rahoituspäällikköä, toimialavastuullista rahoituspäällikköä ja compliance-toimintoa.

4. Julkiset mustat listat lahjonnassa

Maaailmanpankki, Aasian kehityspankki, Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankki (EBRD), Inter-Amerikan kehityspankki sekä Afrikan kehityspankki ylläpitävät julkisia mustia listoja yrityksistä ja henkilöistä, jotka ovat harjoittaneet lahjontaa tai muuta vilpillistä toimintaa kehityspankkien hankkeissa. Listat ovat saatavissa seuraavista internet-osoitteista:

Maaailmanpankki

<http://web.worldbank.org/external/default/main?theSitePK=84266&contentMDK=64069844&menuPK=116730&pagePK=64148989&piPK=64148984>

Asian Development Bank - <http://lnadbq4.adb.org/oga0009p.nsf/sancALLPublic?OpenView&count=999>
EBRD - <http://www.ebrd.com/pages/about/integrity/list.shtml>

Inter-American Development Bank -

<http://www.iadb.org/en/topics/transparency/integrity-at-the-idb-group/sanctioned-firms-and-individuals,1293.html>

African Development Bank - <https://www.afdb.org/en/projects-operations/debarment-and-sanctions-procedures>

5. Viranomaisilmoitus

Finnveran on ilmoitettava tapahtuneesta lahjonnasta suomalaisille lainvalvontaviranomaisille, jos sillä on todisteellisia väitteitä tai näyttöä ("Credible allegation or evidence") siitä, että transaktiossa on lahjottu ulkomaisia viranomaisia. Suomessa esitutkintaviranomaisena toimii poliisi.

Todisteellinen väite tai näyttö tarkoittaa OECD:n lahjonnanvastaisen suosituksen mukaan sellaista näyttöä, joka kriittisesti analysoituna muodostaisi vastaanäytön puuttuessa oikeudessa kohtuullisen ja riittävän todisteen tapahtuneesta lahjonnasta tuomitsemiseksi ("...evidence of a quality which, after critical analysis, a court would find to be reasonable and sufficient grounds upon which to base a decision on the issue if no contrary evidence was submitted").

Sellaisessa tapauksessa, jossa Finnveran hanketta käsittelevällä toimihenkilöllä on aihetta epäillä lahjontaa, on toimihenkilö velvollinen ilmoittamaan asiasta esimiehelleen ja compliance officerille, joka käynnistää asiaa koskevan selvityksen tämän toimintapolitiikan mukaisten periaatteiden ja käytäntöjen mukaisesti. Jos selvitys vahvistaa käsitystä tapahtuneesta lahjonnasta, Finnveran Suuryritykset- tai pk-yksikön liiketoimintajohtaja käsittelee asian sekä tiedottaa asiasta yhtiön toimitusjohtajaa. Päätöksen poliisi-ilmoituksesta tapauksessa, jossa Finnveralla on todisteellista näyttöä lahjonnan tapahtumisesta, tekee compliance -toiminnon esittelystä Finnveran toimitusjohtaja. Viranomaisilmoituksen tekemisestä huolehtii Finnveran compliance-toiminto.